

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z GEOGRAFII

Obowiązują od 01.09.2020r.

**SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3
im. Noblistów Polskich
w Gryfinie**

SPIS TREŚCI

1. Podstawa programowa kształcenia ogólnego z geografii	3
2. Program nauczania z geografii	14
3. Podręczniki z geografii obowiązujące w szkole	14
4. Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów	14
5. Obszary aktywności ucznia oceniane na lekcjach geografii.....	15
6. Oceniane formy aktywności uczniów i ich wagi	15
7. Praca z uczniami ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi	16
8. Zestaw dokumentów obowiązujących nauczyciela geografii.....	16
9. Sposoby gromadzenia informacji o osiągnięciach uczniów	17
10. Sposoby uzasadniania ocen ustalonych przez nauczyciela	17
11. Czas trwania i układ zestawu zadań z geografii podczas egzaminów/sprawdzianu.....	17
12. Sposoby ewaluacji przedmiotowych zasad oceniania.....	18

1. PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO Z GEOGRAFII DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ KLAS V-VIII - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 lutego 2017 r.

Ogólne cele kształcenia geograficznego

W zakresie wiedzy geograficznej:

- poznanie wybranych krajobrazów Polski i świata, ich głównych cech i składników;
- poznanie głównych cech środowiska geograficznego Polski, własnego regionu i najbliższego otoczenia „małej ojczyzny”, a także wybranych krajów i regionów Europy oraz świata;
- opanowanie podstawowego słownictwa geograficznego w celu opisywania oraz wyjaśniania występujących w środowisku geograficznym zjawisk i zachodzących w nim procesów;
- integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społeczno-ekonomiczną i humanistyczną;
- poznanie zróżnicowanych form działalności człowieka w środowisku, ich uwarunkowań i konsekwencji oraz potrzeby racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody;
- poznanie zróżnicowania społeczno-gospodarczego i kulturowego społeczeństw na świecie poprzez pogłębienie wiedzy o ludziach, społecznościach i narodowościach;
- rozumienie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz związków i zależności w środowisku geograficznym w skali lokalnej, regionalnej i globalnej;
- wyjaśnianie przestrzennego zróżnicowania warunków środowiska przyrodniczego oraz życia i różnych form działalności człowieka.

W zakresie umiejętności i stosowania wiedzy w praktyce:

- prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, analizowanie, dokonywanie opisu,
- porównywanie, klasyfikowanie;
- wykorzystywanie wiedzy i umiejętności geograficznych w celu lepszego rozumienia współczesnego świata;
- korzystanie z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, danych statystycznych,
- tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych;
- czytanie i interpretacja map różnej treści;
- określanie związków i zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, ich wpływu na warunki życia człowieka i jego działalność, formułowanie twierdzeń o prawidłowościach, dokonywanie uogólnień;
- krytyczne myślenie, formułowanie sądów, wartościowanie, ocenianie zjawisk oraz procesów społeczno-kulturowych, gospodarczych zachodzących w różnych regionach świata i w Polsce;

- stawianie pytań, formułowanie hipotez i kreatywne rozwiązywanie problemów;
- podejmowanie nowych wyzwań oraz racjonalnych działań prośrodowiskowych i społecznych;
- rozwijanie umiejętności percepcji przestrzeni i wyobraźni przestrzennej;
- podejmowanie konstruktywnej współpracy z innymi, nabywanie kultury ogólnej sprzyjającej umiejętności komunikowania się, kształtowania trwałych i skutecznych relacji w grupie, empatii;
- wykorzystanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.

W zakresie kształtowania postaw –wychowania:

- poznawanie siebie, swoich predyspozycji, talentów oraz kształtowanie różnych aspektów własnej osobowości;
- rozwijanie pasji poznawczej skutkującej wzrostem zainteresowania i motywacji wewnętrznej do uczenia się geografii;
- łączenia racjonalności naukowej z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości;
- przyjmowanie postawy szacunku do środowiska przyrodniczego oraz rozumienie potrzeby mądrego w nim gospodarowania;
- kształtowanie poczucia tożsamości, patriotyzmu oraz postaw wspólnotowych i obywatelskich;
- kształtowania poczucia dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku naszego narodu, poprzez poznanie m.in.: różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia, w tym sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej;
- kształtowanie pozytywnych, emocjonalnych i duchowych więzi z krajem ojczystym, z najbliższym otoczeniem społecznym i przyrodniczym („małą ojczyznę”, własnym regionem), a także w pewnym stopniu z całą planetą Ziemią;
- rozwijanie zdolności percepcji najbliższego otoczenia i miejsca rozumianego jako „oswojona” najbliższa przestrzeń, której uczeń nadaje pozytywne znaczenia;
- poczucie odpowiedzialności za stan środowiska geograficznego i przyszły rozwój społeczno-kulturowy i gospodarczy „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski;
- rozwijanie poczucia estetyki oraz potrzebę kształtowania ładu przestrzennego;
- kształtowanie postawy szacunku, zrozumienia, tolerancji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
- przełamywanie stereotypów w ocenie miejsca poszczególnych krajów, społeczeństw w gospodarce, życiu politycznym i kulturze.

Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

I Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna i krajobrazowa; skala mapy, znaki na mapie, treść mapy.

Uczeń:

1. posługuje się legendą i skalą mapy Polski;

2. rozpoznaje na mapie składniki krajobrazu Polski;
3. czyta treść mapy Polski;
4. czyta treść mapy najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do elementów środowiska geograficznego obserwowanych w terenie.

II Krajobrazy Polski:

wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomiejski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska).

Uczeń:

1. wskazuje na mapie położenie krain geograficznych Polski;
2. przedstawia główne cechy krajobrazów Polski oraz wykazuje ich zróżnicowanie;
3. rozpoznaje krajobrazy Polski w opisach i na ilustracjach;
4. przedstawia podstawowe zależności między składnikami poznawanych krajobrazów;
5. opisuje obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz określa ich położenie na mapie;
6. przedstawia zmiany w krajobrazie powstałe w wyniku działalności człowieka;
7. dokonuje oceny krajobrazów Polski pod względem ich piękna, a także ładności i estetyki zagospodarowania terenu;
8. podczas zajęć realizowanych w terenie dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna, a także ładności i estetyki zagospodarowania;
9. przyjmuje postawę szacunku wobec środowiska przyrodniczego oraz rozumie potrzebę mądrego w nim gospodarowania.

III Łądy i oceany na Ziemi: położenie łądów i oceanów na globusie i mapie świata.

Uczeń:

1. wskazuje na globusie: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, kierunki główne i pośrednie;
2. wymienia nazwy i wskazuje na globusie kontynenty i oceany oraz określa ich położenie względem równika i południka zerowego;
3. wymienia nazwy i wskazuje na mapie świata: kontynenty, oceany, równik, południk zerowy i 180°, bieguny.

IV Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego, sawanny, pustyni gorącej, stepu, tajgi, tundry, pustyni lodowej.

Uczeń:

1. odczytuje wartość i opisuje przebieg temperatury powietrza oraz rozkład opadów atmosferycznych na podstawie diagramów i map klimatycznych;
2. wskazuje na mapie położenie poznawanych krajobrazów;
3. przedstawia główne cechy poznawanych krajobrazów świata i rozpoznaje je na ilustracjach;
4. wymienia nazwy oraz rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla poznanych krajobrazów;
5. podaje zależności między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazów;

6. opisuje współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka.

V Ruchy Ziemi: Ziemia w Układzie Słonecznym; ruch obrotowy i obiegowy; następstwa ruchów Ziemi.

Uczeń:

1. wskazuje w terenie miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku oraz dokonuje pomiaru jego wysokości;
2. demonstruje przy użyciu modeli (np. globusa lub tellurium) ruch obrotowy Ziemi, określa jego kierunek, czas trwania, miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz południa słonecznego;
3. wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca, istnieniem dnia i nocy, dobowym rytmem życia człowieka i przyrody, występowaniem stref czasowych;
4. demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusów) ruch obiegowy Ziemi;
5. przedstawia na rysunku i opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku;
6. wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.

VI Współrzędne geograficzne: szerokość i długość geograficzna; położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów; rozciągłość południkowa i równoleżnikowa.

Uczeń:

1. poprawnie stosuje pojęcia szerokości i długości geograficznej;
2. odczytuje położenie matematyczno-geograficzne punktów na globusie i na mapie;
3. na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wyznacza położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapach w różnych skalach;
4. wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów;
5. wyjaśnia wpływ rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na zróżnicowanie krajobrazowe oraz warunki życia i gospodarowania człowieka.

VII Geografia Europy: położenie i granice kontynentu; podział Europy na regiony; państwa europejskie i ich stolice; główne cechy środowiska przyrodniczego Europy; zjawiska występujące na granicach płyt litosfery - Islandia; starzenie się i zróżnicowanie społeczeństw; największe europejskie metropolie; cechy środowiska przyrodniczego a gospodarka w Europie Północnej; rolnictwo w Europie Zachodniej; gospodarka krajów alpejskich; turystyka w Europie Południowej.

Uczeń:

1. charakteryzuje położenie, przebieg granic oraz cechy linii brzegowej Europy;
2. przedstawia podział na regiony geograficzne i podział polityczny Europy;
3. wymienia nazwy państw i ich stolic oraz wskazuje na mapie;
4. charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Europy;
5. określa (na przykładzie Islandii) związek między zjawiskami wulkanicznymi i trzęsieniami ziemi a położeniem na granicy płyt litosfery;
6. przedstawia zróżnicowanie klimatyczne Europy oraz czynniki, które o nim decydują;

7. wyjaśnia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie;
  8. wykazuje zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe Europy oraz wyjaśnia jego najważniejsze przyczyny i konsekwencje;
  9. przedstawia społeczno-ekonomiczne konsekwencje migracji na obszarze Europy;
  10. określa podobieństwa i różnice między największymi miastami Europy: Londynem i Paryżem lub Londynem i Moskwą;
  11. wykazuje związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej (na przykładzie Szwecji lub Norwegii) a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego;
  12. przedstawia cechy rolnictwa Francji lub Danii;
  13. wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni a gospodarką krajów alpejskich;
  14. wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej.
- VIII Sąsiedzi Polski: przemiany przemysłu w Niemczech; rozwój gospodarczy Czech i Słowacji; środowisko przyrodnicze oraz sytuacja gospodarcza Litwy i Białorusi; problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy; zróżnicowanie przyrodnicze i społeczno-gospodarcze Rosji.

Uczeń:

1. określa główne kierunki zmian w strukturze przemysłu w Niemczech na przykładzie Nadrenii-Westfalii;
2. przedstawia główne kierunki rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji oraz relacje polityczno-gospodarcze między tymi krajami;
3. wykazuje podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym i gospodarką Litwy i Białorusi;
4. wymienia główne problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy;
5. wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego i przedstawia główne problemy społeczno-gospodarcze Rosji;
6. przedstawia wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego jako przykłady atrakcji turystycznych krajów sąsiadujących z Polską;
7. charakteryzuje relacje polityczne i gospodarcze Polski z krajami sąsiadującymi.

IX Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy: położenie geograficzne Polski; wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń na rzeźbę Europy i Polski; przejściowość klimatu Polski; główne rzeki Polski i ich systemy na tle rzek Europy i ich systemów; główne typy gleb w Polsce; lasy w Polsce; dziedzictwo przyrodnicze Polski, surowce mineralne Polski.

Uczeń:

1. określa położenie fizycznogeograficzne i polityczne Polski, wskazuje na mapie przebieg granic Polski (w tym wód wewnętrznych);
2. odczytuje położenie matematyczno-geograficzne wybranych punktów i obszarów na mapie Polski i Europy;
3. opisuje konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej (Polski i kontynentu);
4. podaje nazwy i wskazuje na mapie województwa oraz ich stolice;
5. wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych i zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski;
6. charakteryzuje elementy klimatu Polski (rozkład temperatur powietrza i opadów atmosferycznych, przeważające kierunki wiatru) oraz długość okresu wegetacyjnego;
7. prezentuje główne czynniki kształtujące klimat Polski na tle klimatów Europy;

8. wyjaśnia wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę;
9. opisuje cechy i walory przyrodnicze Wisły i Odry oraz charakteryzuje systemy rzeczne obu tych rzeki porównuje je z wybranymi systemami rzecznyymi w Europie;
10. wyróżnia najważniejsze cechy gleby brunatnej, biellicowej, czarnoziem, mady i rędziny, wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski oraz ocenia przydatność rolniczą;
11. rozróżnia główne rodzaje lasów w Polsce (na podstawie ilustracji lub w terenie) oraz wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości Polski;
12. wymienia formy ochrony przyrody w Polsce, wskazuje na mapie parki narodowe oraz podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu;
13. dokonuje refleksji nad pięknem oraz potrzebą zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego;
14. wymienia główne rodzaje surowców mineralnych Polski oraz opisuje ich rozmieszczenie i znaczenie gospodarcze.

X Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy: struktura demograficzna Polski (wiekowa, narodowościowa, wyznaniowa, wykształcenia, zatrudnienia); migracje Polaków na tle współczesnych ruchów migracyjnych w Europie; zróżnicowanie polskich miast; sektory gospodarki Polski; cechy rolnictwa Polski na tle rolnictwa europejskiego; zmiany struktury przemysłu Polski; zróżnicowanie usług i ich rola w rozwoju gospodarki; rozwój komunikacji; gospodarka morską; atrakcyjność turystyczna Polski.

Uczeń:

1. poprawnie stosuje pojęcia: gęstość zaludnienia, przyrost naturalny, przyrost rzeczywisty, saldo migracji;
2. wyjaśnia na podstawie interpretacji map tematycznych zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Polski;
3. odczytuje z tabel i diagramów (w tym piramidy płci i wieku) dane dotyczące: liczby urodzeń, zgonów, przyrostu naturalnego, struktury płci, średniej długości życia, wielkości i kierunków migracji z Polski i do Polski; dokonuje ich analizy, porównań i formułuje wnioski na ich podstawie;
4. charakteryzuje zmiany liczby ludności Polski i Europy w XX i XXI wieku na podstawie danych statystycznych i map;
5. charakteryzuje struktury wieku i płci, przyrost naturalny i rzeczywisty ludności Polski;
6. podaje główne przyczyny i skutki migracji wewnętrznych i zagranicznych w Polsce oraz określa problemy migracyjne Polski na tle Europy;
7. porównuje strukturę wieku, narodowościową, wyznaniową i wykształcenia ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich;
8. przedstawia podział gospodarki na sektory, wykazuje ich znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa oraz określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich;
9. porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich oraz podaje przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce;
10. analizuje poziom urbanizacji, rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce na tle miast Europy oraz wyjaśnia przyczyny rozwoju największych miast w Polsce;
11. opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce;
12. wymienia główne uprawy i zwierzęta hodowlane w Polsce oraz przedstawia ich znaczenie gospodarcze;

13. porównuje cechy rolnictwa w Polsce z rolnictwem innych krajów europejskich;
14. rozróżnia główne działy przemysłu oraz wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski;
15. omawia zróżnicowanie usług w Polsce i ich rolę w rozwoju gospodarki;
16. wyróżnia rodzaje transportu i łączności oraz określa ich znaczenie w rozwoju gospodarczym Polski;
17. ocenia możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce;
18. charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz wymienia nazwy obiektów położonych na obszarze Polski, które znajdują się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości;
19. dokonuje refleksji nad wartością obiektów dziedzictwa kulturowego Polski i osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej.

XI Relacje między elementami środowiska geograficznego na wybranych obszarach Polski.

Wpływ: sposobu zagospodarowania dorzecza na występowanie wezbrań i powodzi; warunków przyrodniczych (zasobów surowców mineralnych, wiatru, wód i usłonecznienia) i nowych technologii na energetykę; rozwoju dużych miast na przekształcenia strefy podmiejskiej; procesów migracyjnych na strukturę wieku i wyludnianie się obszarów wiejskich; przemian gospodarczych po 1989 roku na zmiany struktury zatrudnienia; transportu na rozwój działalności gospodarczej; walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na rozwój turystyki.

Uczeń:

1. określa wpływ wylesiania dorzecza, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy terasy zalewowej i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi na przykładzie Dolnego Śląska i Małopolski;
2. analizuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych oraz określa wpływ nowych technologii na rozwój energetyki na przykładzie województwa pomorskiego i łódzkiego;
3. identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu danego terenu, stylu zabudowy, strukturze ludności w strefach podmiejskich na przykładzie obszaru metropolitalnego Warszawy i Poznania;
4. wyjaśnia wpływ migracji zagranicznych oraz ze wsi do miast na strukturę wieku i wyludnianie się obszarów wiejskich na przykładzie województwa zachodniopomorskiego i podlaskiego;
5. wykazuje wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia w konurbacji górnośląskiej i aglomeracji łódzkiej;
6. identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych w obszarze metropolitalnym Wrocławia oraz między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta;
7. określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach.

XII Własny region: źródła informacji o regionie; dominujące cechy środowiska przyrodniczego, struktury demograficznej oraz gospodarki; walory turystyczne; współpraca międzynarodowa.

Uczeń:

1. wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski;
2. wyszukuje źródła informacji o regionie i posługuje się nimi;
3. charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych;
4. prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu;
5. wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych;
6. przedstawia w formie prezentacji multimedialnej lub plakatu przyrodnicze i kulturowe walory turystyczne regionu;
7. na podstawie dostępnych źródeł informacji, w tym własnych obserwacji terenowych, projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie;
8. wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu;
9. prezentuje formy współpracy zagranicznej między własnym regionem a regionem partnerskim lub w ramach euroregionu.

XIII „Mała ojczyzna”: granice, środowisko geograficzne, atrakcyjność, tożsamość.

Uczeń:

1. identyfikuje obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną”;
2. wyszukuje i przedstawia źródła informacji o „małej ojczyźnie”;
3. rozpoznaje w terenie główne obiekty decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”;
4. przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej lub plakatu) atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej;
5. projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz warunków życia lokalnej społeczności;
6. identyfikuje się z „małą ojczyzną” i czuje się odpowiedzialny za jej piękno i rozwój.

XIV Geografia regionalna Azji:

Azja jako kontynent kontrastów geograficznych; „pierścień ognia” na Oceanie Spokojnym; klimat monsunowy w Azji Południowo-Wschodniej; Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych; rozmieszczenie ludności i problemy demograficzne Chin; znaczenie Chin w gospodarce światowej; Indie krajem kontrastów społecznych i gospodarczych; Bliski Wschód – islam, ropa naftowa, obszar konfliktów zbrojnych.

Uczeń:

1. wykazuje na podstawie map tematycznych, że kontynent Azji jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów;
2. identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi tsunami oraz formułuje twierdzenia o zaobserwowanych prawidłowościach w ich rozmieszczeniu;
3. opisuje sposoby zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi i tsunami;
4. wyjaśnia związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej;
5. ocenia znaczenie czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii

W niesprzyjających warunkach przyrodniczych;

- 6.korzystając z map tematycznych wyjaśnia zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Chin;
- 7.przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz na podstawie analizy danych statystycznych ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej;
- 8.przedstawia i wyjaśnia kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach;
- 9.charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod względem zasobów ropy naftowej, poziomu rozwoju gospodarczego i cech kulturowych;
- 10.wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, identyfikuje ich główne przyczyny i skutki.

XV Geografia regionalna Afryki: położenie Afryki i jego wpływ na cyrkulację powietrza i rozmieszczenie opadów atmosferycznych; strefowość klimatyczno-roślinno-glebowa; warunki gospodarowania człowieka w strefie Sahelu – problem zachowania równowagi ekologicznej; rozwój turystyki w Kenii; rolnictwo żarowo-odłogowe i nowoczesne plantacje w Afryce Zachodniej; przyczyny niedożywienia w Etiopii; tradycyjne i nowoczesne działy gospodarki w Afryce.

Uczeń:

- 1.opisuje i wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej;
- 2.wykazuje związek między cyrkulacją powietrza a rozmieszczeniem opadów;
- 3.na podstawie map tematycznych wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce;
- 4.określa związki między warunkami przyrodniczymi i możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu;
5. identyfikuje przyczyny i wyjaśnia rozwój procesu pustynnienia w strefie Sahelu;
- 6.określa związki między walorami przyrodniczymi i kulturowymi Kenii a rozwojem turystyki;
- 7.przedstawia cechy i ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej;
- 8.identyfikuje na podstawie tekstów źródłowych przyczyny i skutki niedożywienia i głodu w Etiopii;
- 9.określa rolę tradycyjnych i nowoczesnych działów gospodarki w rozwoju wybranych krajów Afryki.

XVI Geografia regionalna Ameryki Północnej i Południowej: rozciągłość południkowa i ukształtowanie powierzchni; północna granica upraw i lasów w Kanadzie; cyklony i powódzie w Ameryce Północnej; problemy zagospodarowania Amazonii; sytuacja rdzennej ludności; slumsy w wielkich miastach; megalopolis; Dolina Krzemowa jako przykład technopolii; znaczenie gospodarki Stanów Zjednoczonych w świecie.

Uczeń:

1. na podstawie map tematycznych przedstawia prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Południowej;
- 2.wykazuje zależności między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi, a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie;
- 3.identyfikuje przyczyny i skutki występowania cyklonów tropikalnych i powodzi w Ameryce Północnej;
- 4.identyfikuje konflikt interesów między gospodarczym wykorzystaniem Amazonii a ekologicznymi skutkami jej wylesiania;

5. przedstawia sytuację rdzennej ludności Ameryki oraz wyjaśnia przyczyny zanikania kultur pierwotnych;
6. wyjaśnia przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach Ameryki Łacińskiej oraz określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej;
7. określa przyczyny rozwoju technopolii na przykładzie Doliny Krzemowej oraz wyjaśnia ich znaczenie w powstaniu gospodarki opartej na wiedzy;
8. korzystając z danych statystycznych określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej.

XVII Geografia regionalna Australii: środowisko przyrodnicze; rozmieszczenie ludności i gospodarka.

Uczeń:

1. charakteryzuje główne cechy środowiska przyrodniczego Australii;
2. przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności i główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych.

XVIII Geografia regionalna Antarktydy: środowisko przyrodnicze; badania naukowe; polscy badacze Antarktydy.

Uczeń:

1. charakteryzuje położenie i środowisko przyrodnicze Antarktydy oraz wyjaśnia konieczność zachowania jej statusu określonego Traktatem Antarktycznym;
2. przedstawia rodzaje badań prowadzonych aktualnie na Antarktydzie i wymienia nazwiska polskich badaczy Antarktydy;
3. opisuje warunki życia w naukowej stacji badawczej na Antarktydzie.

Warunki i sposób realizacji

Proponuje się realizację treści i wymagań następująco:

- 1) w klasach V działu I -IV,
- 2) w klasach VI działu V-VIII,
- 3) w klasach VII działu IX-XIII,
- 4) w klasach VIII działu XIV–XVIII.

W klasie V uczeń po raz pierwszy poznaje geografę jako przedmiot, który pozwala na poznanie zróżnicowania krajobrazowego Polski i świata, rozmieszczenia kontynentów i oceanów na Ziemi, mapy jako ważnego źródła wiedzy geograficznej. Ważną umiejętnością kształconą w tej klasie jest czytanie mapy, wskazywanie na mapie położenia krain geograficznych Polski oraz obszarów o określonych cechach krajobrazu. Na tym etapie ważne jest wykorzystywanie diagramów i map klimatycznych do wyjaśniania zależności między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi, roślinnością i głównymi cechami krajobrazów. Oprócz pracy z mapami i filmem, obserwacją prowadzoną w terenie, warto wykorzystać zbiory muzeum lub zajęcia w palmiarni, w której odtworzone są warunki klimatyczne, glebowe i roślinne określonych stref krajobrazowych. Podczas procesu kształcenia geograficznego w klasie V należy nieustannie

zwracać uwagę na to, aby opisy krajobrazów były uzupełniane próbami analizy współzależności między składnikami krajobrazu i warunkami życia człowieka.

Kluczowym zadaniem kształcenia geograficznego w klasie VI i VIII, odnoszącym się do geografii regionalnej Europy i świata, jest poznanie regionalnego zróżnicowania świata oraz relacji przyroda – człowiek. Treści z zakresu geografii regionalnej powinny służyć rozwijaniu myślenia geograficznego, szczególnie myślenia przyczynowo-skutkowego, dotyczącego poznawania związków i zależności zachodzących:

- a) w samym środowisku przyrodniczym,
- b) między warunkami naturalnymi i gospodarką człowieka,
- c) w gospodarce i życiu społeczno-kulturowym na poznawanych obszarach.

Ten rodzaj poznania powinien pomóc uczniowi lepiej rozumieć współczesną rzeczywistość, zachodzące w niej zmiany oraz zróżnicowanie regionalne świata. Należy stosować różne układy treści, które powinny tworzyć strukturę stanowiącą całość wzajemnie powiązanych elementów. Zalecane jest wprowadzanie w realizacji tematyki geografii regionalnej myślenia refleksyjnego i kontemplacji (m.in. krajobrazu, znaczeń nadawanych mu przez społeczności zamieszkujące dane terytorium, odmienności doświadczeń mieszkańców obszarów o różnych warunkach przyrodniczych). W planowaniu lekcji warto przewidzieć czas na analizę i dobrać najlepszy sposób przedstawienia typowego dla danego regionu krajobrazu kulturowego wyrażającego związek człowieka z przyrodą.

W klasie VII uczeń poznaje geografję Polski. Poszczególne zagadnienia z zakresu geografii fizycznej i geografii społeczno-ekonomicznej rozpatrywane są na tle geografii Europy. Powiązanie treści odnoszących się do geografii własnego kraju z podobnymi dotyczącymi Europy pozwala na ukazanie związków i zależności poszczególnych zjawisk, procesów i problemów. Nowością w edukacji geograficznej na tym poziomie kształcenia jest także propozycja ukazania relacji między elementami środowiska geograficznego na wybranych obszarach Polski. Pozwoli ona na praktyczne wykorzystywanie wiedzy i umiejętności geograficznych w celu lepszego rozumienia współzależności w środowisku geograficznym ojczystego kraju. Nauczyciel może rozszerzyć podstawowy zakres treści dotyczący środowiska przyrodniczego oraz społeczeństwa i gospodarki Polski o przykłady miejsc, które uzna za niezbędne do pełniejszego przedstawienia relacji między elementami środowiska geograficznego w Polsce. Ważnymi metodami i formami realizacji treści kształcenia jest realizacja projektu edukacyjnego oraz zajęcia w terenie. Podczas tych zajęć powinny być stworzone odpowiednie warunki organizacyjne. Szkoła powinna zapewnić warunki do bezpiecznego prowadzenia przez uczniów prac badawczych oraz obserwacji terenowych.

Ważne jest, aby podczas zajęć organizowanych w terenie była wykorzystywana mapa. Zbieranie materiałów i informacji o własnym regionie i „małej ojczyźnie” powinno być zakończone publiczną prezentacją opracowanych wyników na forum klasy lub szkoły (np. w obecności rodziców w ostatnim miesiącu roku szkolnego).

Warunki i sposób realizacji

Dążąc do osiągnięcia przez uczniów celów kształcenia nauczyciele geografii

- ograniczają zakres wiedzy encyklopedycznej na rzecz kształtowania u uczniów umiejętności korzystania z różnego rodzaju źródeł informacji geograficznej i ich analizy,
- korzystają z obserwacji bezpośrednich dokonywanych przez uczniów podczas zajęć terenowych,
- jak najczęściej nawiązują do regionu, w którym mieszka uczeń,

- wybierają tematy ilustrujące wagę aktualnych problemów, które pojawiają się we współczesnym świecie.

2. PROGRAMY NAUCZANIA

„Program nauczania geografii dla szkoły podstawowej – Planeta Nowa” Ewa Maria Tuz, Barbara Dziedzic

3. PODRĘCZNIKI OBOWIĄZUJĄCE W SZKOLE

1. Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy piątej szkoły podstawowej. Feliks Szlajfer, Zbigniew Zaniewicz, Tomasz Rachwał, Roman Malarz, wyd. Nowa Era, 2018r., nr dopuszczenia 906/1/2018.
2. Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy szóstej szkoły podstawowej. Tomasz Rachwał, Roman Malarz, Dawid Szczypiński wyd. Nowa Era, 2019r., nr dopuszczenia 906/2/2019.
3. Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej. Roman Malarz, Mariusz Szubert, Tomasz Rachwał, wyd. Nowa Era, 2018r., nr dopuszczenia 906/3/2017.
4. Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy ósmej szkoły podstawowej. Tomasz Rachwał, Dawid Szczypiński, wyd. Nowa Era, 2018r., nr dopuszczenia 906/4/2017.

4. SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

- sprawdziany: a) obejmujące część treści działu programowego
b) obejmujące całość treści działu programowego
- kartkówki
- odpowiedzi ustne
- podstawowe umiejętności praktyczne (czytanie mapy, orientacja w terenie – położenie, kierunki świata, dokonywanie podstawowych obliczeń stosowanych w geografii, czytanie i graficzna interpretacja danych liczbowych)
- konkursy
- prace domowe
- referaty, projekty edukacyjne, prezentacje multimedialne
- karty pracy wykonywanie na zajęciach terenowych i w sali lekcyjnej
- wykonywanie pomocy dydaktycznych
- koło geograficzne
- projekt edukacyjny
- aktywny udział w lekcji
- nieprzygotowanie do lekcji

W przypadku kształcenia na odległość osiągnięcia edukacyjne uczniów będą sprawdzane za pomocą narzędzi elektronicznych.

Przedmiotem oceny ucznia są:

- ✓ wiadomości,
- ✓ umiejętności,
- ✓ przygotowanie do zajęć,
- ✓ aktywność,
- ✓ podejmowanie samodzielnych zadań i inicjatyw w zdobywaniu wiedzy.

5. OBSZARY AKTYWNOŚCI UCZNIĄ OCENIANE NA LEKCJACH GEOGRAFII

- ✓ Planowanie, organizowanie i ocenianie własnego sposobu uczenia się.
- ✓ Skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach.
- ✓ Efektywne współdziałanie w zespole.
- ✓ Rozwiązywanie problemów w twórczy sposób.
- ✓ Operowanie informacjami i efektywne posługiwanie się technologią informatyczną.
- ✓ Reprezentowanie swoich prac w różnych formach np. referat, plakat itp.

6. OCENIANE FORMY AKTYWNOŚCI UCZNIĄ I ICH WAGI

L.p.	Oceniane elementy pracy ucznia	Waga		
1	Sprawdziany	obejmujące treści działu programowego	4	
		obejmujące część materiału	3	
2	Kartkówka	2		
5	Odpowiedź ustna	2		
6	Praca domowa	1		
7	Aktywność	projekt edukacyjny	3	
		prace długoterminowe	3	
		zajęcia terenowe	2	
		karta pracy	1	
		praca w grupie	1	
		referat	1	
		aktywny udział w lekcji (odpowiedzi ustne)	1	
		konkursy	zewnątrzne	4
			szkolne	3
	udział w zajęciach dodatkowych	2		
8	Nieprzygotowanie do lekcji	1		
9	Różne działania twórcze, prace dodatkowe	2		

Uwaga:

- a) Nauczyciel ocenia osiągnięcia edukacyjne ucznia zgodnie z wymaganiami programowym z geografii, o których informuje uczniów na początku roku szkolnego oraz przy lekcjach powtórzeniowych przygotowujących do sprawdzianów.
- b) Nauczyciel, po uprzednim poinformowaniu uczniów, może ocenić inne formy aktywności nadając im odpowiednią wagę.

7. PRACA Z UCZNIAMI ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, który:

- posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania,
- posiada opinię o zindywidualizowanej ścieżce kształcenia,
- posiada opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się,
- nie posiada orzeczenia lub opinii, jednak jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole.

–

Nauczyciel dostosowuje wymagania poprzez:

- wydłużanie czasu podczas sprawdzania wiedzy na sprawdzianach, kartkówkach oraz podczas odpowiedzi ustnych,
- nieocenianie za poziom graficzny pisma i błędy o podłożu dyslektycznym.
- ćwiczenie w czytaniu ze zrozumieniem, ocenianie stopnia zrozumienia tekstu poprzez uzupełnianie kart pracy,
- pobudzanie do pełniejszych wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- rozwiązywanie zadań rachunkowych i problemowych o różnym stopniu trudności,
- praca z mapą na zajęciach pozalekcyjnych,
- zadawanie dodatkowych zadań domowych,
- zachęcanie do uczestniczenia w zajęciach pozalekcyjnych z geografii,
- docenianie wysiłku wkładanego w naukę, akcentowanie sukcesów i drobnych osiągnięć ucznia.

W przypadku uczniów posiadających orzeczenie lub opinię, dostosowywanie wymagań odbywa się zgodnie z zaleceniami.

8. ZESTAW DOKUMENTÓW OBOWIĄZUJĄCYCH NAUCZYCIELA GEOGRAFII

- Program nauczania geografii.
- Rozkład materiału, w tym wymagania na poszczególne oceny.
- Statut Szkoły.
- Przedmiotowe Zasady Oceniania z geografii (zawarta w dokumencie Podstawa Programowa kształcenia ogólnego z geografii).

9. SPOSOBY GROMADZENIA INFORMACJI O OSIĄGNIĘCIACH UCZNIÓW

Sprawdzone prace pisemne, nauczyciel przechowuje do dnia 30 września następnego roku szkolnego. Rodzic/prawny opiekun ma prawo wglądu do ocenionych i sprawdzonych prac pisemnych swojego dziecka.

Testy sprawdzające wiadomości i umiejętności uczniów przeprowadza się:

- w październiku w klasach VIII,
- w maju w klasach V,
- w kwietniu w klasach VI,
- w czerwcu w klasach VII.

10. SPOSOBY UZASADNIANIA OCEN USTALONYCH PRZEZ NAUCZYCIELA

Sposób uzasadniania oceny śródrocznej/rocznej

Ocena śródroczna lub roczna liczona jest jako średnia ważona ocen bieżących. Wagi poszczególnych narzędzi pomiaru osiągnięć uczniów podawane są uczniom na początku każdego roku szkolnego i znajdują się w Przedmiotowych Zasadach Oceniania z geografii.

Sposób uzasadniania oceny bieżącej

Nauczyciel ocenia osiągnięcia edukacyjne ucznia zgodnie z wymaganiami programowymi z geografii, o których informuje uczniów na początku roku szkolnego. W sprawdzianach umieszczane są zadania ze wszystkich poziomów wymagań. Po udzielonej odpowiedzi ustnej, uczeń otrzymuje w zeszyte informację w postaci oceny. Nauczyciel zadaje pytania o zróżnicowanym stopniu trudności zgodnie z wymaganiami edukacyjnymi.

Prace domowe oraz różne formy aktywności zawierające zadania o różnym stopniu trudności ocenianie są zgodnie z wymaganiami edukacyjnymi.

11. CZAS TRWANIA I UKŁAD ZESTAWU ZADAŃ Z GEOGRAFII PODCZAS EGZAMINÓW/SPRAWDZIANU

Egzamin klasyfikacyjny roczny

- a) Obejmuje materiał nauczania z całego roku szkolnego, trwa 60 minut i jest przeprowadzony w formie pisemnej i ustnej.
- b) Zestaw zadań uwzględnia treści i umiejętności ze wszystkich poziomów wymagań na poszczególne oceny.
- c) Uczniowie, którym wyznaczono egzamin klasyfikacyjny z przyczyn usprawiedliwionych mają prawo wyboru jednego zestawu zadań z trzech możliwych (drogą losowania). Uczniowie, którym rada pedagogiczna wyznaczyła egzamin klasyfikacyjny z przyczyn nieusprawiedliwionych, otrzymują jeden zestaw zadań.

Egzamin poprawkowy

- a) Obejmuje materiał nauczania z całego roku, trwa 60 minut i jest przeprowadzony w formie pisemnej i ustnej.
- b) Zestaw zadań uwzględnia wymagania na wszystkie oceny.
- c) Uczeń otrzymuje jeden zestaw zadań.

Sprawdzian wiadomości i umiejętności

- a) Obejmuje materiał nauczania z całego roku szkolnego, trwa 60 minut i jest przeprowadzony w formie pisemnej i ustnej z częścią doświadczalną.
- b) Egzamin obejmuje wymagania edukacyjne na ocenę programowo wyższą od otrzymanej.
- c) Warunkiem zdania egzaminu jest uzyskanie minimum 90% poprawnych odpowiedzi.

12. EWALUACJA PRZEDMIOTOWYCH ZASAD OCENIANIA

Po każdym roku szkolnym następuje ewaluacja Przedmiotowego Zasad Oceniania z Geografii. Wszystkie sprawy sporne nie ujęte w PZO z geografii rozstrzygane będą zgodnie ze Statutem oraz z rozporządzeniami MENiS.